Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Eduskunnan ympäristövaliokunnan lausuntopyyntö 27.5.2025, U 72/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa U 72/2023 vp Valtioneuvoston jatkokirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta, asetusten (EU) 2018/858 ja 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivien 2000/53/EY ja 2005/64/EY kumoamisesta (ajoneuvojen kiertotalousasetus). Määräaika kirjallisen lausunnon antamiselle on 4.6.2025 klo 12:00.

Pirkanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Vaikutukset tuottajavastuuseen

Pirkanmaan ELY-keskus pitää asetuksen antamista tarpeellisena. ELY-keskus pitää hyvänä, että uuden asetusehdotuksen myötä ajoneuvojen elinkaarta on tarkasteltu kokonaisuutena sekä jatkossa pyritään ajoneuvojen aiempaan parempaan kiertotalouteen suunnitelmallisemmalla toiminnalla. Lisäksi asetuksessa on tartuttu Euroopan laajuiseen haasteeseen saada romuajoneuvot kattavammin niin kutsutun virallisen järjestelmän piiriin, jossa käsittelyn haitalliset ympäristövaikutukset minimoidaan.

Pirkanmaan ELY-keskus valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta koskevien säännösten noudattamista jätelain 25 §:n mukaisesti. Tehtävässään Pirkanmaan ELY-keskus mm. ratkaisee tuottajien ja tuottajayhteisöjen tuottajarekisteriin koskevat hakemukset, valvoo tuottajavastuun toteutumista ja ohjaa toimialaa, kerää säädösten edellyttämät seurantatiedot tuottajavastuuvelvollisilta ja ilmoittaa ne tilastokeskukselle ja EU:lle, sekä toimii tuottajarekisterin rekisterinpitäjänä.

Komission 13.7.2023 antamalla ajoneuvojen kiertotaloutta koskevalla asetusehdotuksella ja neuvoston yleisnäkemyksen hyväksymisen tavoittelulla 17.6.2025 on erityistä merkitystä Pirkanmaan ELY-keskuksen

viranomaistoiminnalle sen vastatessa koko Suomen tuottajavastuuvalvonnasta. Asetusehdotuksen uudet vaatimukset toisivat laajentuvia tehtäviä viranomaisille. Uusien ajoneuvoluokkien mukaan ottaminen ja esitettyjen tiukempien käsittelyvaatimusten toimeenpano vaatisivat paljon viestintää ja valmistelutyötä. Kasvavat tehtävät edellyttävät valvovalle viranomaiselle lisäystä henkilöresursseihin ja tietojärjestelmäresursseihin.

Keskeiset huomiot

Pirkanmaan ELY-keskus nostaa esiin asetusehdotuksen jatkoneuvotteluja varten joitain sisällöllisiä huomioita.

1 Haitallisten aineiden rajoitukset

Pirkanmaan ELY-keskus pitää hyvänä, että valtioneuvosto tukee sitä, että akkujen osalta haitallisten aineiden rajoitukset ja niitä koskevat poikkeukset siirrettäisiin akuista ja paristoista ja jäteakuista ja –paristoista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2023/1542 (akkuasetus).

ELY-keskus haluaa kiinnittää huomiota, että komissio voisi säätää poikkeuksia, jos soveltuvia vaihtoehtoisia aineita tai teknologioita ei ole kohtuullisella hinnalla saatavilla (erityisesti lyijyakut). On syytä kiinnittää huomioita edelleen lyijyn käytön poikkeuksiin kiellettyjen aineiden käytössä kansallisten olosuhteiden vuoksi. On todennäköistä, että lyijyakkujen tarve on edelleen suuri niiden toimintavarmuuden vuoksi kylmillä säillä ja mahdollisen kysynnän kasvun vuoksi, joka voi aiheuttaa pulaa akkumateriaaleista.

2 Laajennettu tuottajavastuu

Tuottajavastuun täytäntöönpano

Pirkanmaan ELY-keskus pitää hyvänä U-jatkokirjeessä esitettyä valtioneuvoston kantaa tukea ensisijaisesti sitä, että jäsenvaltioilla olisi kansallista liikkumavaraa laajennetun tuottajavastuun täytäntöönpanossa. ELY-keskus tukee kantaa, että valtioneuvosto voisi hyväksyä myös sääntelyratkaisun, jossa tuottaja tai tuottajayhteisö voisi tehdä valtuutettujen käsittelylaitosten kanssa sopimuksia, joiden tulisi olla oikeudenmukaisia, läpinäkyviä ja syrjimättömiä.

ELY-keskus nostaa esiin, että koko tuottajavastuun ajatus on tasapaino velvoitteiden ja oikeuksien välillä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tuottajayhteisö loisi vain puitteet jätehuoltojärjestelmälle, mutta sille jäisi ainoastaan kustannusvastuu jätteistä. Tuottajavastuun kantavien periaatteiden mukaista on, että tuottajat hyötyvät romuajoneuvoista myös niiden positiivisen arvon osalta. Mikäli näin ei olisi, uusien ajoneuvojen hinnat olisivat kuluttajille korkeampia. Myös jätehuolto syrjäisemmillä alueilla vaarantuisi.

Nykyisen jätelain 47 §:n mukainen tuottajan ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien tuotteiden jätehuolto on toimivaa käytäntöä. ELY-keskus pitää järjestelyä hyvänä, koska Suomessa voittoa tavoittelemattomat tuottajayhteisöt hoitavat tuottajavastuuvelvoitteet tuottajien puolesta. Tuottajayhteisöllä on velvollisuus hoitaa asianmukainen ja määräykset täyttävä romuajoneuvojen keräys ja kierrätys tasapuolisesti koko Suomen alueella.

Vastapainona jätelain 47 §:n mukaiselle tuottajayhteisön oikeudelle toimii jätelain 66 §, jonka mukaan tuottajayhteisöjen tulee jo nykyisellään huomioida palveluja hankkiessaan tasapuolisesti alan taloudelliset toimijat. Menettely estää myös positiivisen arvon jätteiden ohivirtaa virallisen järjestelmän ulkopuolisille, osin myös laittomille, toimijoille. Mikäli tuottajayhteisöllä on avoin sopimusjärjestely, sen on hyväksyttävä samoin sopimusehdoin verkostonsa piiriin kaikki halukkaat ympäristöluvalliset taloudelliset toimijat. Muussa tapauksessa tuottajayhteisö on velvollinen kilpailuttamaan palveluhankintansa määräajaksi tai järjestämään jätehuolto kokonaan itse.

Tuottajavastuuvelvollisuudet, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa

Pirkanmaan ELY-keskus pitää asianmukaisena U-jatkokirjeessä esitettyä valtioneuvoston kantaa tukea muutoksia tuottajan velvollisuudesta kattaa jätehuoltokustannukset, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää esitettyjä vastuita vaikeina määritellä ja asetusehdotuksen toteutusta epäselvänä. On mahdollista, että asetusehdotus loisi tilanteen, jossa ajoneuvoon voisi kohdistua tuottajavastuuta kahdessa eri maassa samanaikaisesti. Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että esitetystä kustannustenjaon sääntelystä, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa, tulisi tehdä vaikutusten arviointi sen kustannuksista ja saaduista hyödyistä ennen kuin järjestelmä otetaan käyttöön.

3 Romuajoneuvoista irrotetut akut ja paristot

Pirkanmaan ELY-keskus pitää hyvänä, että U-jatkokirjeessä valtioneuvosto tukee ehdotettua muutosta, ettei romuajoneuvoista irrotettuihin akkuihin sovellettaisi asetusehdotuksen linjausta, jonka mukaan romuajoneuvoista irrotettuja uudelleenkäyttöön, uudelleenvalmistukseen ja kunnostukseen sopivia osia ei pidettäisi jätteenä.

ELY-keskus pitää myös perusteltuna, että romuajoneuvoista irrotettuihin akkuihin sovellettaisiin akkuasetusta. Pirkanmaan ELY-keskus katsoo tämän lisäksi, että ajoneuvojen kiertotalousasetusta olisi hyvä tarkentaa

niin, että romuajoneuvojen mukana kerätyt akut tulee luovuttaa akkutuottajayhteisöjen järjestelmiin asianmukaisesti käsiteltäväksi.

Muuta lausuttavaa

Pirkanmaan ELY-keskus kiinnittää huomiota, että tuottajavastuuta koskevat säännökset tulisi muotoilla riittävän yleiseksi, että niiden toteutukseen jää kansallisista liikkumavaraa. Komissiolle ei tulisi antaa valtaa antaa delegoituja säännöksiä laajennettua tuottajavastuuta koskevista sopimuksista eikä jäsenvaltioiden, tuottajien ja jätehuoltotoimijoiden velvollisuuksista, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ryhmäpäällikkö Mika Heinonen ja ratkaissut yksikön päällikkö Ari Nygrén. Asian valmisteluun on osallistunut myös ylitarkastaja Mervi Sivula.

Tämä asiakirja KEHA/52905/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/52905/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Nygren Ari 04.06.2025 15:16

Esittelijä Heinonen Mika 04.06.2025 11:44